

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۰۹۹۱۸۷

دستور زبان فارسی

www.ketab.ir

مؤلف: عباسعلی کاشکی

کاشکی، عباسعلی، ۱۳۴۹ -	:	سرشناسه
دستور زبان فارسی / مؤلف عباسعلی کاشکی	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: نیمروز، ۱۳۹۸	:	مشخصات نشر
۲۵۴ ص.: مصور، جدول.	:	مشخصات ظاهری
۵۰۰۰۰ ریال ۴-۷۳۰-۶۳۱-۶۰۰-۹۷۸	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
فارسی -- دستور -- راهنمای آموزشی	:	موضوع
Persian language -- Grammar -- Study and teaching	:	موضوع
فارسی -- دستور -- آزمون ها و تمرین ها	:	موضوع
Persian language -- Grammar -- Examinations, questions, etc	:	موضوع
PIR۲۶۸۸	:	رده بندی کنگره
۰۷/۵۴	:	رده بندی دیویی
۶۰۹۵۶۱۶	:	شماره کتابشناسی ملی

دستور زبان فارسی

مؤلف: عباسعلی کاشکی

ناشر: نیمروز

طرح جلد: رضا سربخش

حروف چین: محبوبه کریمزاده

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۷۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۴-۷۳۰-۶۳۱-۶۰۰-۹۷۸

آدرس: تهران - خیابان فخر رازی - پلاک ۸ واحد ۶

تلفن: ۰۹۱۲۴۹۱۰۹۳۴

فهرست مطالب

7	مقدمه
11	جمله
11	انواع جمله
15	تحریر
28	فعل
30	1- ماضی ساده
31	2- ماضی استمراری
33	تحریر
33	3- ماضی نقلی
35	4- ماضی بعید
37	5- ماضی التزامی
39	6- ماضی مستمر
41	فعل مضارع
42	1- فعل مضارع اخباری
45	2- فعل مضارع التزامی
47	3- فعل مضارع مستمر
49	3- فعل آینده (مستقبل)
51	تحریر
54	فعل امر و نهی
54	فعل نهی
56	فعل گذرا و فعل ناگذر (لازم و متعدی)
56	فعل گذرا
57	فعل داعی
58	تحریر
58	فعل لازم (ناگذر)، فعل متعدی (گذرا)
59	فعل معلوم، فعل مجهول
61	شیوهی تبدیل فعل معلوم به مجهول به تفکیک زمان فعل ها
61	طرز مجهول کردن فعل معلوم
62	طرز مجهول کردن فعل های مضارع
64	مجهول

۶۵	ساختمان فعل
۶۷	ویژگی‌های فعل
۶۹	انواع جمله‌ی ساده
۶۹	اجزای جمله‌ی ساده
۸۱	تمرین
۹۲	تمرین
۹۵	جایه‌جایی اجزای جمله
۹۶	تمرین
۹۷	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۹۹	پاسخ پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۱۰۲	حذف اجزا
۱۰۴	تمرین
۱۰۵	تمرین
۱۰۷	اسم
۱۰۷	اقسام و ساختمان اسم: در یک نگاه
۱۰۸	عام و خاص
۱۰۸	ذات و معنی
۱۰۹	معرفه (شناس) و نکره (ناشناس)
۱۱۱	اسم مفرد و جمع
۱۱۳	ساختمان اسم
۱۱۹	واژه‌های مرکب
۱۲۱	واژه‌های مشتق - مرکب
۱۲۲	واژه‌های مشتق
۱۲۸	تمرین
۱۳۱	گروه اسمی
۱۳۱	گروه اسمی
۱۳۲	توضیح وابسته‌های پیشین اسم
۱۳۶	تمرین
۱۳۹	تمرین
۱۴۳	تمرین
۱۴۴	وابسته‌های پسین
۱۴۴	چند نکته درباره‌ی علامت‌های جمع

۱۵۳	تمرین
۱۵۶	تمرین اول
۱۵۶	تمرین دوم
۱۵۷	وابسته‌های اسم
۱۵۹	تمرین
۱۵۹	وابسته‌های وابسته‌های اسم
۱۶۳	تمرین
۱۶۵	تمرین
۱۶۵	نکته‌ی آموزشی برای رسم نمودار وابسته‌های وابسته
۱۷۰	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۱۷۲	پاسخ تشریحی پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۱۷۵	ضمیمه
۱۷۵	مرجع ضمیر
۱۷۶	قسام ضمیر
۱۸۰	تمرین
۱۸۳	جدول ضمائر با یک نگاه
۱۸۳	تمرین
۱۸۵	قید
۱۸۹	تمرین
۱۹۳	شبه جمله
۱۹۵	تمرین
۱۹۶	انواع «ان»
۱۹۶	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۱۹۷	پاسخ پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۱۹۸	انواع «را»
۱۹۹	انواع واج میانجی
۲۰۰	تمرین
۲۰۰	واج
۲۰۴	فرایندهای واجی
۲۰۷	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۲۲۹	پاسخ پرسش‌های چهارگزینه‌ای

باسمه تعالی

من رمیده ز غیرت ز پسا فتاده دوش
نگار خویش چو دیدم به دست بیگانه
حدیث مدرسه و خانقه مگو که باز
فتاد در سر حافظ هوای میخانه

مقدمه

سیاس پروردگار جهانیان را که توفیق نوشتن داد و درود خدا بر رسول مکرم اسلام، حضرت ختمی مرتبت، محمد مصطفی (ص) که آفرینش گیتی با وجود او صورت گرفته است. لولاک لما خلقت الافلاک.

زبان و ادب گران سنگ فارسی پیشینه‌ای بس دراز دامن دارد و یکی از زبان‌های ریشه‌دار و کهن است. در گذر زمان تغییرات و تحولات بی‌شماری بر خود دیده است و اجداد و نیاکان ما در پاسداشت آن خون دل‌ها خورده‌اند و جان‌فشانی‌ها کرده‌اند و در برابر حوادث و پیشامدهای ناگوار ایستادگی‌ها کرده‌اند و با صرف عمر و گذشتن از جان خویش، آن را هرچه بارورتر و غنی‌تر ساخته و به دست فرزندان و آیندگان سپرده‌اند.

ایران و زبان فارسی در طول تاریخ مورد تهاجم قبایل و ملیت‌های گوناگون قرار گرفته است و حوادث بی‌شماری بر خویشتن دیده است اما همچنان با صلابت در برابر هجمه‌های دشمنان مقاومت کرده و با حفظ هویت خویش تا به امروز زنده و پایدار باقی مانده است.

دستور زبان فارسی که در دهه‌های نخستین ۱۳۰۰ در مدارس و دانشگاه‌های ایران مورد توجه پژوهندگان ادب فارسی و دست‌نویسان بزرگی چون استاد دکتر خائلی، علی اشرف صادقی و دکتر محمدرضا باطنی و دکتر محمدجواد مشکور و دکتر شریعت و دیگر ادیبان علاقمند به نگهبانی از قواعد نگارش و نویسندگی و درست سخن گفتن به زبان فارسی واقع شده بود، باید اذعان کرد در چندین سال اخیر به ویژه با پیدایش تلفن همراه و فضای مجازی و تلگرام و موبوگرام و دیگر ابزار ارتباطی جدید، نوجوانان و جوانان را از نوشتن و رعایت

اصول نگارشی و فنون نویسندگی بازداشته است و با کمال تأسف شاهد پیدایش غلط‌های املائی فاحش و عمدی و ضعف تألیف و به کارگیری واژگان سخیف در میان عوام و بعضاً ادب‌آموختگان هستیم.

آیین نگارش و دستور زبان و فنون نویسندگی، داستان‌پردازی، نامه‌نگاری و مهارت‌های نوشتاری اندک اندک در حال کم رنگ شدن و مورد بی‌مهری واقع شدن و عدم توجه جوانان عزیز و تحصیل‌کرده در مدارس است.

در راستای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و مصوبات فرهنگستان زبان و ادب فارسی، رویکرد نظام آموزش و پرورش و دفتر پژوهش و تألیف کتب درسی به رعایت موازین آموزشی و وضع قوانین سخنوری و نویسندگی و ترغیب نوآموزان و نوجوانان متناسب با فرهنگ زبان فارسی است و در این زمینه با تغییر نظام آموزشی به تألیف کتب جدید از پیش‌دستانی تا پایان دوره‌ی دوم متوسطه به صورت سلسله‌ای و مطالب پیوسته و مرتبط باهم پرداخته‌اند.

چرا با تغییر نظام آموزشی آن‌گونه که باید در ترغیب فراگیران و نوآموزان به آموزش دستور زبان فارسی و آیین نگارش و مهارت‌های نوشتاری موفق نبوده‌ایم؟ به نظر می‌رسد مهم‌ترین عامل عدم توفیق در این زمینه، آموزگاران و دبیران بی‌آگاهی هستند که دانش خود را به روز نکرده‌اند یا کارشناس و متخصص در رشته‌ی تدریس خود نیستند و از مهارت‌های نوشتاری و قواعد دستور زبان فارسی چندان آگاهی ندارند. به همین دلیل است که دانش‌آموزان عزیز از یادگیری دستور زبان و قواعد نگارشی امتناع می‌ورزند و به آن با دیده‌ی اشتیاق و تنفر نگاه می‌کنند و اغلب گریزان هستند و از خیر نمره‌ی بخش دستور می‌گذرند و عطایش را به لقایش می‌بخشند.

دستور زبان اگر با تکرار و تمرین نمونه‌های دلنشین ادب فارسی در کنار آرایه‌های ادبی نمایانده شود، شیرین و پذیرفتنی خواهد بود. البته به شرط آن‌که دبیران ارجمند از افراط و تفریط بپرهیزند و با تشویق و دلگرم کردن دانش‌آموزان به آموزش دستور زبان بپردازند؛ یعنی ملاک یادگیری این بخش را کسب نمره بیش از حد متعارف قرار ندهند.